Sjøfartsdirektoratet
Norwegian Maritime Authority

Rundskriv - Serie R

Rundskriv serie R (regelverk) erstatter tidligere serie F.
I den nye serie R publiseres også relevante lovendringer og konvensjonsendringer.

Mottakere av rundskrivet: (sett kryss)

☒	Sdir :	Sjøfartsdirektoratet
☐	A:	16 spesielt bemyndigete arbeidskontorer
☐	U:	Utvalgte utenriksstasjoner
☐	P:	Produsenter av utstyr evt. undergrupper
☐	OFF:	Offshorerederier / plattformsjefer / operatører
☒	Hov	Hovedorganisasjoner
☒	H.i.	Høringsinstanser
☐	Andre:	

Nr.:	**RSR 05-2013**
Dato:	19. august 2013
Saksnr.:	2013/18473
Opphever:	n/a
Referanse til:	Regler for skipsarbeidsloven

Rundskrivet innføres i egen tabell i regelverkssamlingen og oppbevares til neste regelverkssamling.

Forskrift om skiparbeidslovens virkeområde

Sjøfartsdirektoratet har fastsatt forskrift om skipsarbeidslovens virkeområde som trer i kraft 20. august 2013.

Forslaget var på høring i perioden 21. juni til 5. august 2013. Høringen var kortere enn vanlig grunnet den korte tiden mellom vedtakelsen av skipsarbeidsloven i juni og ikrafttredelsen av loven 20. august. Samme dag trer den internasjonale konvensjon om sjøfolks arbeids- og levevilkår (heretter kalt MLC) i kraft. Den vedtatte forskriften er justert etter innspill fra høringsinstansene.

Lov om stillingsvern mv. for arbeidstakere på skip (skipsarbeidsloven) ble vedtatt av Stortinget den 20. juni og sanksjonert av Kongen i statsråd 21. juni 2013. Loven trer i kraft 20. august 2013. Fra samme tidspunkt oppheves sjømannsloven og de tilhørende forskriftene. Skipsarbeidsloven kapittel 10 om diskriminering trer i kraft 1. januar 2014. Sjømannslovens diskrimineringskapittel (IIA) gjelder inntil da.

Skipsarbeidsloven (sal) gjelder i utgangspunktet for enhver arbeidstaker på norsk skip, jf. sal § 1-2 første ledd. Loven gjelder også delvis for andre som har sitt arbeid om bord, herunder selvstendige oppdragstakere. Den som bare arbeider om bord mens skipet er i havn, samt personell på Forsvarets skip, er ikke omfattet av skipsarbeidsloven, jf. sal § 1-2 annet ledd.

Lovgiver har som intensjon at enhver arbeidstaker skal være omfattet av vernelovgivning, og samtidig at overlappende regulering med fare for regelkollisjon skal unngås, se for eksempel prop. 115 L s. 81. Arbeidsmiljøloven gjelder for virksomhet som sysselsetter arbeidstaker, med unntak for «sjøfart, fangst og fiske». Skipsarbeidsloven retter seg mot arbeidstakere på skip, men selv om denne loven tar utgangspunkt i en personbeskrivelse og arbeidsmiljøloven i en virksomhetsbeskrivelse, er det normalt ikke problematisk å trekke grensen mellom disse to lovene. Skipsarbeidsloven gjelder også i utgangspunktet for arbeidstakere som utfører arbeid som ikke utgjør en del av skipets ordinære drift. Loven åpner for at det gis utfyllende bestemmelser om lovens virkeområde i forskrift, herunder i hvilken utstrekning loven ikke skal gjelde for arbeidstaker som nevnt.

FNs internasjonale arbeidsorganisasjon, ILO (International Labour Organization), vedtok i februar 2006 MLC. Norge ratifiserte konvensjonen i 2009. MLC gjelder enhver som har sitt arbeid om bord «in any capacity». Begrepet omfatter også selvstendige oppdragstakere. Fra denne vide innfallsvinkelen gir MLC selv adgang til helt eller delvis å unnta kravene for grupper av personer ved å overlate den nærmere definisjonen av «sjøfolk» til flaggstaten på visse nærmere vilkår, jf.

MLC artikkel II, 3. avsnitt om adgang til å gi unntak for visse kategorier personer, samt ILO-resolusjon nr. VII av 2006 som gir veiledning om kriteriene som bør legges til grunn for slike unntak. Sentrale faktorer er om vedkommende er engasjert i den maritime driften av skipet, varigheten av arbeidet og hvor vedkommende har sin hovedarbeidsplass (land eller sjø). Denne vurderingen skal flaggstatsmyndigheten gjøre etter konsultasjon med partene i arbeidslivet, og er i Norge gjort i forbindelse med gjennomføringen av MLC. Disse konsultasjonene fører til at visse kategorier nå er unntatt MLC, men disse er likevel dekket av likeverdig norsk vernelovgivning.

MLC er også gjennomført i skipssikkerhetsloven. Skipsarbeidsloven og skipssikkerhetsloven gir samlet sett et arbeidsrettslig vern for personer som har sitt arbeid til sjøs. Begrepet "arbeidstaker" benyttes ikke i skipssikkerhetsloven. I stedet brukes begrepet "den som har sitt arbeid om bord" eller "andre som har sitt arbeid om bord". Dette var et bevisst valg fra lovgivers side ved utformingen av skipssikkerhetsloven hvor det ble vektlagt at bestemmelser i loven som er gitt til beskyttelse av arbeidsmiljøet må gjelde alle som har sitt arbeid om bord, uansett om vedkommende er arbeidstaker eller ikke og uavhengig av om oppholdet om bord er av langvarig eller kortvarig periode. Dette innebærer at kretsen av personer som skipsarbeidsloven gjelder for er noe snevrere enn etter skipssikkerhetsloven.

Økonomiske og administrative konsekvenser
Virkeområdeforskriften utfyller skipsarbeidslovens virkeområdebestemmelse, og er nødvendig for å gjennomføre MLC i norsk rett. Forslaget antas ikke å innebære konsekvenser av betydning for verken det offentlige eller private.

Kommentarer til enkelte av bestemmelsene

Til § 1 Personer skipsarbeidsloven ikke gjelder for
Bestemmelsen viderefører gjeldende virkeområdeforskrift § 1 nr. 2, samt det generelle prinsipp om at en arbeidstaker ikke skal reguleres av to ulike lover om vern av arbeidstakeren.

Unntaket i forskriften § 1 bokstav e innebærer at den som har kortvarig arbeid om bord ikke vil omfattes av skipsarbeidsloven så lenge arbeidsforholdet er etablert etter arbeidsmiljølovens bestemmelser. Etter innspill fra flere av høringsinstansene, herunder arbeidstakersiden og deler av arbeidsgiversiden, framgår nå "kortvarig" av forskriftsteksten.

Til § 2 Arbeidstakere skipsarbeidsloven delvis gjelder for
Her følger det at skipsarbeidslovens bestemmelser, med unntak av solidaransvaret, gjøres gjeldende for arbeidstaker som utfører arbeid som ikke utgjør en del av skipets ordinære drift. Flaggstaten kan etter kriteriene i ILO-resolusjon VII legge til grunn at personer som utfører arbeid som ikke utgjør en del av skipets ordinære drift ikke anses som sjøfolk etter MLC. Disse arbeidstakerne har likevel sterk tilknytning til skipet som arbeidsplass, og det er derfor mer hensiktsmessig at skipsarbeidsloven som hovedregel gis anvendelse for disse enn at de omfattes av arbeidsmiljøloven. Sistnevnte lov unntar som nevnt også "sjøfart", jf. aml. § 1-2 annet ledd.

Det følger av skipsarbeidsloven § 12-1 tredje ledd, jf. skipssikkerhetsloven, at skip med bruttotonnasje 500 eller mer som går i utenriksfart skal ha et sertifikat for arbeids- og levevilkår. Dette sertifikatet dokumenterer at skipet oppfyller kravene som følger av MLC. Arbeidstakerne som omfattes av utkastet til virkeområdeforskrift § 2 første ledd anses som nevnt ovenfor ikke som sjøfolk etter MLC. Det er derfor ikke nødvendig å inkludere disse personene i skipets sertifisering, og personer som ikke er omfattet av skipsarbeidsloven § 2-4 tredje ledd vil derfor ikke være omfattet av skipets MLC-sertifisering. Sjøfartsdirektoratet kan imidlertid føre kontroll med slike arbeidstakere ved uanmeldte tilsyn.

Ulike flaggstater har ulike tilnærminger til hvordan personer som ikke utfører ordinære maritime driftsoppgaver er regulert, altså om MLC gjelder eller ikke. Dette kan skape visse utfordringer og potensiell konflikt mellom jurisdiksjoner. For eksempel når en arbeidstaker, eksempelvis offshore prosjektmedarbeider eller væpnet vakt, er ansatt av en utenlandsk arbeidsgiver på et norsk skip på utenlandsk sokkel, hvor heller ikke arbeidsmiljøloven får anvendelse når arbeidet om bord er av kort varighet. Dette reiser problemstillinger om lovvalg så vel som verneting. Eventuelle konflikter mellom flaggstatens regler og arbeidsrettslige regler i arbeidstakerens hjemland må imidlertid avgjøres konkret i hvert enkelt tilfelle.

Skipsarbeidsloven § 1-2 tredje ledd gir også adgang til å fastsette i forskrift i hvilken utstrekning loven får anvendelse for arbeidstakere som er omfattet av tjenestemannsloven. Direktoratet foreslår å videreføre gjeldende rett i samsvar med gjeldende virkeområdeforskrift. Det er ikke intensjonen at forskriften skal gi skipsarbeidsloven anvendelse på områder som reguleres av tjenestemannsloven. Bestemmelsen er endret etter innspill fra Fiskeri- og kystdepartementet og Havforskningsinstituttet. De delene av skipsarbeidsloven som dekker forhold som reguleres av tjenestemannsloven får ikke anvendelse. For øvrig gjelder skipsarbeidsloven for slikt personell. I den grad det skulle oppstå konflikt, vil tjenestemannslovens særregler gå foran.

§ 3 Skipsarbeidslovens anvendelse for den som har sitt arbeid på flyttbare innretninger
Bestemmelsen gir skipsarbeidsloven delvis anvendelse for den som har sitt arbeid på flyttbar innretning mens den er under forflytning eller i virksomhet på utenlandsk sokkel. Skipsarbeidsloven gis anvendelse for arbeidstakere som er omfattet av den flyttbare innretningens bemanningsoppgave. Bemanningsoppgaven fastsettes av Sjøfartsdirektoratet etter anmodning fra rederiet, jf. forskrift 1. april 1996 nr. 319 om bemanning av flyttbare innretninger. Det er etter vår vurdering ikke nødvendig å videreføre dagens formulering i virkeområdeforskriften § 7 første ledd «tilsatt av rederiet» - det avgjørende for om skipsarbeidsloven kommer til anvendelse er om vedkommende inngår i innretningens bemanningsoppgave. Om det er rederiet eller en annen arbeidsgiver som har tilsatt vedkommende er ikke avgjørende for skipsarbeidslovens anvendelse.

Sjømannsloven § 7 om rett til å fratre etter seks måneders tjeneste om bord ble av et enstemmig sjømannslovutvalg ikke foreslått videreført i skipsarbeidsloven, noe departementet sluttet seg til. Bestemmelsen er derfor ikke videreført i utkastet § 3. For øvrig er forslaget ment å videreføre løsningen som følger av gjeldende virkeområdeforskrift til sjømannsloven § 7.

Olav Akselen
sjøfartsdirektør

Bjørn Pedersen
avdelingsdirektør regelverk og internasjonalt arbeid